

ದೈನಂದಿನ ಜೀವನವನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಗೊಳಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ

ಸ್ವಾಮಿ ಅಶೋಕಾನಂದ

ಮಾನವನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿರುವ ದೇವರ ಆರಾಧನೆಯ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೆಚ್ಚೆ ಬೋಧಿಸಿದರು. ಈ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ ಒಂದು ಪ್ರವಚನ ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖಕರ 'Spiritualizing Everyday Life' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಆಯ್ದ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಹಲವು ಮಂದಿ ನೇರ ಶಿಷ್ಯರ ಒಡನಾಟದ ಮಹಾಭಾಗ್ಯ ದೊರೆತಿದ್ದ ಲೇಖಕರು, ಮುಂದೆ 'Prabuddha Bharata' ದ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿಯೂ, ಅಮೆರಿಕದ ಸ್ಯಾನ್‌ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ್ಕೋ ವೇದಾಂತ ಸೊಸೈಟಿಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿಯೂ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದರು.

೧

ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ, ಪದ್ಧತಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವಂತೆ ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆಯ ಪೂಜೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಬಹುದು — ಮಾನವನಲ್ಲಿರುವ ಭಗವಂತನ ಪೂಜೆ. ವೇದಾಂತದ ಅತ್ಯುನ್ನತ ತತ್ತ್ವಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಇರುವುದೇ ಈ ಪೂಜೆ. ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಉಪದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದದ್ದು, ಮಾನವನು ಮೂಲತಃ ದೈವೀಸ್ವರೂಪನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದು. ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿರುವ ಭಗವಂತನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದು ಇದರ ನಂತರ ಮುಖ್ಯವಾದ ಉಪದೇಶ.

ನನ್ನ ನೈಜಸ್ವಭಾವ ದೈವಿಕ ಎಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದರೆ, ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವವೂ ದೈವಿಕವೆಂದೇ ನಾನು ಎಣಿಸಬೇಕು. ಇದು ಸಹಜ. ನಾನು ದೈವೀಸ್ವರೂಪಿ; ನೀವು ಕೇವಲ ಮನುಷ್ಯ, ಅಥವಾ ಕೇವಲ ಪ್ರಾಣಿ ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳಲಾಗದು. ಇದು ತರ್ಕಸಮ್ಮತವಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಬಾಹ್ಯಪ್ರಪಂಚದ, ಅಲ್ಲಿನ ಹಲವು ಸಂಬಂಧಗಳ ಆರಿವಿದೆ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ದೈವೀಸ್ವರೂಪಿಗಳು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದರೆ, ಇತರರ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮ ಮನೋಭಾವವು ಒಂದು ರೀತಿಯ ಆರಾಧನೆಯ ಮನೋಭಾವವೇ ಆಗುವುದು. ನಾವು ದೇವರೇ ಆಗಿಬಿಟ್ಟರೆ, ಬಾಹ್ಯ-ಆಂತರ್ಯ ಎಂಬ ಭೇದ ನಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದರೂ. ಮಾತಿಗೆ ನಿಲುಕದ, ಆಲೋಚನೆಗಳಿಲ್ಲದ, ಯಾವುದೇ ಚಲನೆಯಿಲ್ಲದ ಆ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇತರರನ್ನು ದೈವೀಸ್ವರೂಪಿಗಳೆಂದು ಕಾಣುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಏಳದು.

ಎಲ್ಲರೂ ದೈವೀಸ್ವರೂಪರಿಂದ ಕೂಡಿದವರು ಎಂಬ ಭಾವ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ದೃಢವಾಗಿದ್ದರೆ, ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಿಮ್ಮ ಸಮೀಪ ಇದ್ದಾನೆಂಬ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿರುವುದೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ನೀವು ಹೊಂದಿರಬಹುದಾದ ಮನೋಭಾವ ಇದೊಂದೆ: ಆರಾಧನಾ ಮನೋಭಾವ. ಇತರರ ದೈವಿಕತೆಯ ಅರಿವು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮ ಸರ್ವಸ್ವವೂ ಅವರ ಮುಂದೆ ಗೌರವದಿಂದ ಬಾಗುವುದು. ಸ್ವತಃ ನೀವೇ ದೇವರೋ ಅಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದಿಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ. ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೇ ನಿಮ್ಮ ದೈವಿಕತೆಯ ಅರಿವು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ, 'ನೀವು ಬರಿ ಮಾನವನಲ್ಲ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ ದೇವರೇ' ಎಂದು ನಾನು ತಿಳಿದರೆ, ಆಗ ನನ್ನ ಅರಿವೇ ನನಗಿರದು. ನಿಮ್ಮ ಅರಿವು ಮಾತ್ರ ನನಗಿರುವುದು. ಇದೊಂದು ಮನೋ

ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸತ್ಯ. ತನ್ನೆದುರು ಭಗವಂತನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಂಡ ಯಾವನು ತಾನೆ ಬದಲಾಗದೆ ಇರಬಲ್ಲ? ಆಗ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಗಾಧ ಗೌರವಭಾವ ತುಂಬುವುದು. ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೀವು ಸಮರ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ಇತರರನ್ನು ಗೌರವಿಸಲು, ಅವರಿಗಾಗಿ ಏನನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಲು ಅದೇ ಭಾವ ನಿಮಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡುವುದು.

೨

ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೆಂದರೆ ಅದು ಏಕತೆಯ ಅನ್ವೇಷಣೆ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾಗಿ ನಾವು ಬೆಳೆದಂತೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಅಂತರಂಗ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಏಕತೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದು. ಆಗ ಭಗವಂತನ ಸೇವೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೇನನ್ನೂ ಮಾಡಲು ನಾವು ಬಯಸಲಾರೇವು. ಭಗವಂತನನ್ನು ಕುರಿತ ಆಲೋಚನೆ, ಅವನ ಪ್ರೀತಿ — ಇವಿಷ್ಟೇ ನಮಗೆ ಸಾಕು; ಬೇರೇನೂ ಬೇಡ. ಆದರೆ ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ನಾವು ಇನ್ನೂ ಏನೇನೋ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಒಬ್ಬ ಗೃಹಸ್ಥನಿದ್ದಾನೆ ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಅವನಿಗೆ ಹೆಂಡತಿ, ಮಕ್ಕಳು, ಬಂಧುಬಾಂಧವರೆಲ್ಲ ಇದ್ದಾರೆ. ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ಅವನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾನೆ, ಅವರಿಗಾಗಿ ಅವನು ಕೆಲವು ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅವನೇನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ? 'ನಾನು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದಾಗ ನಾನು ಅವರನ್ನು ಮರೆತು ಭಗವಂತನನ್ನು ಕುರಿತು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತೇನೆ' ಎನ್ನುವನೇ? ನಿಜ, ಇದೊಂದು ರೀತಿಯ ಮನೋಭಾವವೇ. ಆದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯ ಮನೋಭಾವವಿದೆ. ಇತರರೊಂದಿಗೆ ನೀವು ಹೊಂದಿರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ನೀವು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಗೊಳಿಸಬಹುದು. ನಿಮ್ಮ ಸಂಬಂಧಿಕರನ್ನು ನೀವು ಬೇರೆ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ನೋಡಬಹುದು. ಭಗವಂತನೇ ಸಂಬಂಧಿಕರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮೈದೋರಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ. ಹಿಂದೂಗಳಲ್ಲಿ ಪತಿಯು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಶಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಜಗನ್ಮತೆಯ ಸಾಕಾರಮೂರ್ತಿಯೆಂದೇ ಕಾಣುವನು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಆಕೆ ಅವನ ಶಕ್ತಿ' ಎಂದು ಹೇಳುವರು. ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಹೆಸರುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಜಗನ್ಮತೆಯ ಹೆಸರುಗಳೇ — ಹೆಂಡತಿ, ಮಗಳು, ತಂಗಿ ಯಾರೇ ಆಗಿರಲಿ. ಅದೇ ರೀತಿ ಗಂಡ, ಮಗ, ತಮ್ಮ ಹೀಗೆ ಪುರುಷರು ಯಾರೇ ಆಗಿರಲಿ, ಅವರ ಹೆಸರುಗಳೆಲ್ಲವೂ ದೇವರ ಹೆಸರೇ ಆಗಿ

ರುತ್ತವೆ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ದೇವರ ಹೆಸರನ್ನು ಇಡುವುದರಿಂದ, ಅವರನ್ನು ಕರೆದಾಗಲೆಲ್ಲ ದೇವರ ನೆನಪಾಗುವುದು. ಇದು ಭಾರತೀಯರ ಜೀವನದ ಒಂದು ಪದ್ಧತಿ. ವೈಷ್ಣವ ಕುಟುಂಬದವರಾಗಿದ್ದರೆ, ಅವರು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವೈಷ್ಣವ ಹೆಸರನ್ನು ನೀಡುವರು; ಶಾಕ್ತ ಕುಟುಂಬ ವಾಗಿದ್ದರೆ ಶಾಕ್ತ ಹೆಸರು. ಅದ್ವೈತಿಕಳಾಗಿದ್ದರೆ ಅದ್ವೈತ ತತ್ತ್ವ ಕ್ಕನುಗುಣವಾದ ಹೆಸರು. ಹೀಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೆಸರಿಡುತ್ತಾರೆ, ಅದ ಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ.

೨.

ಆದರೆ ಇದು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಮಗುವನ್ನು ನೀವು ದೇವರೆಂದೇ ಕಾಣಬೇಕು. ಅಂತೆಯೇ, ಮಗು ತಂಟೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಒಂದೇಟು ಬಿಗಿಯಬೇಕು. ಇದು ಸುಲಭದ ಕೆಲಸವಲ್ಲ, ಇದಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಜಾಣತನ ಬೇಕು. ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ನೀವು, 'ದೇವರೇ, ನೀನು ಮಗುವಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದೀಯಾ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಬೆತ್ತ ಹಿಡಿದು ನಿನಗೊಂದು ಏಟು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ — ಇದೇ ನನ್ನ ಪೂಜೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ದೇವರೇ, ತಪ್ಪು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಡ.' ರೋಗಿಯೊಬ್ಬನ ಬಳಿಗೆ ನೀವು ಹೋದರೆ, ಆತ ಭಗವಂತನೆಂದೇ ನೀವು ಭಾವಿಸುತ್ತೀರಿ; ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಸಿಹಿತಿಂಡಿ, ಒಳ್ಳೆಯ ತಿನಿಸುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅವನ ಬಳಿಗೆ ಒಯ್ಯಲಾರಿರಿ; ಅವನಿಗೆ 'ಪಥ್ಯದ ಆಹಾರ' ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೀರಿ. ಅವನನ್ನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನೀವು ಬಯ್ಯುವಿರಿ, ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದ ಏಳತೊಡಗಿದಾಗ ಬಲವಂತವಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಮಲಗಿಸುವಿರಿ. ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೀವು ಆರಾಧನೆಯ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬಹುದು. ಇದೇನೂ ಕಷ್ಟವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇದೆಲ್ಲ ನಿಮ್ಮ ಮನೋಭಾವ ಎಂಥದು ಎಂಬುದನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ.

ಶಿಕ್ಷೆ ನೀಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ನೀವು ಹೇಳಬಹುದು. ಆದರೆ ನನ್ನದೇ ಅನುಭವ, ಇದು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಒಬ್ಬನಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಸೇವೆ ಅಗತ್ಯವೆನಿಸಿದಾಗ ಅವನ ಮೇಲೆ ಕಠಿಣವಾಗಿ ವರ್ತಿಸಿ ಶಿಸ್ತನ್ನು ಹೇರಬಹುದು. ಯಾವುದೋ ಒತ್ತಡ, ರಾಗದ್ವೇಷಗಳಿಂದ ಅಥವಾ ನಿಮಗೆ ಕಿರುಕುಳ ಅನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ನೀವು ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ನೀವು ಏನನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ಮಾಡಲು ಅಂಥ ಮನೋಭಾವ ಅಗತ್ಯವೆಂದು ಅನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಭಾವಿಸಿ, 'ದೇವರೇ, ನಿನಗಿದು ನೈವೇದ್ಯ. ನನ್ನ ಪಾಲಿನ ಸಮರ್ಪಣೆ.' ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನೀವು ಎಷ್ಟು ಕಠಿಣವಾಗಿ ಬೇಕಾದರೂ ವರ್ತಿಸಬಹುದು, ಆದರೆ ಅಂತಹ ವೇಳೆ ಕೂಡ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಆರಾಧನಾ ಭಾವವನ್ನು ಕಾಯ್ದು ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಅದ್ಭುತ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುವುದು.

೩.

ಈ ಬಗೆಯ ಆರಾಧನಾ ಭಾವ ತುಂಬ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ. ಗಾಢ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಅನುಭವವನ್ನೇ ಅದು ನೀಡು

ವುದು. ನೀವು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರಬಹುದು, ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರಬಹುದು, ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ನಿಮಗೆ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಹೊರಬಂದ ಅನುಭವವಾಗುವುದು. ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಮನೋಭಾವವಿದ್ದುದರಿಂದಲೇ ಈ ಅನುಭವವಾಗುವುದು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕಾಣದ ದೇವರ ಮೇಲೆ ಧ್ಯಾನಿಸುವುದು, ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ದೇವರನ್ನು ಕುರಿತು ಧ್ಯಾನಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವೆನಿಸುವುದು. ದೇವರ ಚಿತ್ರಪಟದ ಮುಂದೆ, ಶಿಲುಬೆಯಂಥ ಸಂಕೇತದ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತು ದೇವರು ಅಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನೀವು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬಹುದು; ಆದರೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನಿಮಗೆ ದೇವರ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ ಅಲ್ಲಿದೆ ಎಂದೆನಿಸುವುದು, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಏನೂ ಅನ್ನಿಸಲಾರದು. ಆದರೆ ನೀವು ಜೀವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮುಂದಿದ್ದೀರಿ ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಅವನು ಜೀವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂಬುದನ್ನು ನೀವು ಗಮನಿಸುತ್ತೀರಿ. ಅವನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ, ಕೈಕಾಲು ಅಲುಗಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ, ಚಲಿಸುತ್ತಾನೆ, ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ, ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ — ಇದನ್ನು ನೀವು ಗುರುತಿಸುವಿರಿ. ಈ ಜೀವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಭಗವಂತನೇ ಎಂದು ನೀವು ಭಾವಿಸಿದರೆ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಆಗ ನೀವು ಭಗವಂತನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವಿರಿ. ಇದು ಬರೀ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲ. ಈ ಸತ್ಯದ ಮೊದಲ ದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡೆಯುವಾಗ, ಆ ಅನುಭವ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಅಲುಗಾಡಿಸುವುದು. ಕಾರಣ, ಭಗವಂತನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವುದು ಸುಲಭವಲ್ಲ.

ನಾವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜನರ ಮುಂದೆ ನಿಂತು, ಅವರನ್ನು ಕೇವಲ ಮನುಷ್ಯರು ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ. ಒಬ್ಬನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ, 'ಅವನು ಮೂರ್ಖ' ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ; ಇನ್ನೊಬ್ಬನತ್ತ ನೋಡಿ, 'ಅವನು ತೋರಿಕೆಯ ಮನುಷ್ಯ' ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ, ಮತ್ತೊಬ್ಬನ ಕಡೆ ನೋಡಿ, 'ಆತ ಭಾರೀ ಜಾಣ' ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ನಾವು ದೇವರ ಮುಂದೆ ನಿಂತಿದ್ದೇವೆ ಎಂದು ನಾವು ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ಭಾವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ನೀವು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹಾಗೆ ಭಾವಿಸಲೇಬೇಕು. ಅದು ಕೇವಲ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲ; ಈ ಭಾವದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಸರ್ವಸ್ವವೂ ಭಾಗವಹಿಸಬೇಕು. ಗಂಧದ ಕಡ್ಡಿ ಹಚ್ಚಿ ಇಡುವುದು, ಹೂಗಳನ್ನು ತಂದು ಅರ್ಪಿಸುವುದು ಇವೆಲ್ಲ ಸುಲಭ, ಬೇಗನೆ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಒಬ್ಬ ರೋಗಿಯನ್ನು ಭಗವಂತನೆಂದೇ ತಿಳಿದು ಅವನ ಶುಶ್ರೂಷೆ ಮಾಡಿ — ಅದು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಅವನ ಮುಂದೆ ನೀವು ಜಾಗರೂಕರಾಗಿರುವಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು, ದೇಹ, ಭಾವನೆಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ಅಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಭಗವಂತನೇ ಈಗ ರೋಗಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಾವಾಗಲೂ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಇದು ಕಷ್ಟಕರವಾದ ಸಾಧನೆ, ನಿಜ. ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಯಾವ ಸಾಧನೆಯೂ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಕರವೇ. ಸರಳವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿ, ಅದೇ ರೀತಿ ಮುಂದುವರಿಯಿರಿ. ಈ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿನ ಸೊಗಸಾದ ಅಂಶವೇನೆಂದರೆ, ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ನೀವು ಕಷ್ಟವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದರೂ, ಒಂದು ಸಲ ಜಯಶಾಲಿಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟರೆ, ಮುಂದೆ ಅದರ ಫಲ ಮಾತ್ರ ಅಸಾಧಾರಣ.

